

Teatr polski poza Polską

Raport 2023

 UNIA Teatrów Polskich
poza Polską

Spis treści

Fenomen nieopisany i zagrożony

Wydarzenia

Status zawodowego teatru dla Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie

V Kongres Teatrów Polskich w Chicago

Wilno w Chicago

Chicago w Wilnie

Przyjaciel polskiego teatru poza Polską

Teatr polski poza Polską w Polsce

Konferencja „Teatr polski poza granicami: kultura, tożsamość i wspólnota”

II Zjazd Unii Teatrów Polskich poza Polską

TVP Wilno

Premiery

Australia

Czechy

Wielka Brytania

Litwa

Stany Zjednoczone

Ukraina

Szwecja

Francja

Festiwale

XI edycja Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „Wileńskie Spotkania Sceny Polskiej” (8-14 listopada)

IV edycja Melpomen w Wędrzyni (24-26 listopada)

Festiwal Idy Teatralne (1 marca – 30 maja)

PolArt Sydney (27 grudnia 2022 – 6 stycznia 2023)

Jubileusze

120 lat Teatru im. Jerzego Ciesińskiego w Wędrzyni

65 lat Polskiego Teatru Ludowego we Lwowie

60 lat Polskiego Teatru w Wilnie

30 lat Polskiego Towarzystwa Teatralnego w Szwecji

25 lat Teatru Scena 98 w Perth

Wydawnictwa

Rekomendacje

Fenomen nieopisany i zagrożony

Geneza projektu Teatr polski poza Polską

Fundacja Pomysłodalia od blisko dziesięciu lat działa na rzecz Polaków na Wileńszczyźnie. W ramach tych działań nawiązano kontakt z polskimi mediami, następnie teatrami w Wilnie, potem także poza Litwą. Fundacja wspiera od lat Polaków na Wileńszczyźnie medialnie, krytycznie i merytorycznie (m.in. warsztaty z dziennikarzami „Kurier Wileńskiego”, inicjowanie przedsięwzięć). Obserwacja fenomenu, jakim jest teatr polski poza Polską, diagnozowanie zagrożeń, przed jakimi stoi i naszej powinności w stosunku do uprawiających z ogromną determinacją polski teatr poza Polską – doprowadziły do poszukiwania sprzymierzeńców i podjęcia zorganizowanych działań opartych na podstawach formalnych.

Ideą szybko zainteresował się Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, który został członkiem założycielem Unii Teatrów Polskich poza Polską oraz dofinansował propozycję przedstawioną przez Fundację Pomysłodalia. Było to przełomowe wydarzenie, dzięki któremu rozpoczęto realizację kompletnego projektu.

Adresaci projektu

- ✓ Teatry, twórcy i społeczności polskie poza Macierzą
- ✓ Decydenci w Polsce i, w perspektywie, decydenci lokalni
- ✓ Polska kultura (nie tylko teatr)
- ✓ Badacze, teoretycy i praktycy oraz wszyscy zainteresowani teatrem

Cele projektu

- ✓ Stworzenie trwałego/trwale rozwijanego mechanizmu wsparcia, na który składają się: informacja, monitoring, promocja, sieciowanie, edukacja artystyczna i kulturalna, tworzenie sytuacji rozwojowych, inspirowanie i finansowanie.
- ✓ Archiwizacja oraz zbieranie materialnych dowodów aktywności.
- ✓ Cel oczywisty: wspieranie i promocja polskiej kultury oraz dbałość o zachowanie języka polskiego.

Działania dofinansowane ze środków Instytutu Teatralnego w latach 2022-23

- ✓ Prowadzenie strony internetowej projektu (od 31 sierpnia 2022 r.)
- ✓ Organizacja Zjazdów Unii Teatrów Polskich poza Polską w latach 2022 i 2023 (warsztaty, debata, spotkania)
- ✓ Wizyty studyjne w roku 2022 r.
- ✓ Ankietowanie

Działania własne Fundacji Pomysłodalia w ramach projektu „Teatr polski poza Polską”

- ✓ Akcja „Przyjaciel teatru polskiego poza Polską”
- ✓ Wizyty studyjne w roku 2023

- ✓ Prowadzenie mediów społecznościowych (grupa na Facebooku i kanał na YouTube)
- ✓ Monitoring, wsparcie merytoryczne (m.in. krytyczne i medialne) oraz finansowe
- ✓ Sieciowanie (pozyskiwanie partnerów do działań na wszystkich poziomach)
- ✓ Tworzenie trwałego mechanizmu wsparcia dla polskiego teatru poza Polską
- ✓ Materiały własne: foto, wideo, teksty (wywiady, recenzje, relacje)

Fundacja w ramach rozszerzenia projektu „Teatr polski poza Polską” – zapoczątkowała kolejne działania dofinansowane przez MKiDN: projekt „Teatr polski poza Polską w Polsce”.

W roku 2023 zaproszono Polski Teatr „Studio” w Wilnie, w latach 2024-25 przyjadą inne teatry polskie poza Polską.

Polski Teatr „Studio” w Wilnie

Teatr polski poza Polską w Polsce 2023
Warszawa

19 czerwca 2023 r.
Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszeńskiego w Warszawie

10:00
Spotkanie z Polskim Teatrem „Studio” w Wilnie
Pokaz filmu „Lila Klejzik – portret”
Prezentacja i dyskusja

18:00
„Noc Helvera”
Spektaki i rozmowa pospektaklowa

Ingmar Villqist
NOC HELVERA HELVERIO NAKTIS
reżyseria / reżisierius
JONAS VAITKUS
scenopis / scenografija
JONAS ARČIKUSKAS

Teatr polski poza Polską w Polsce 2023: Gdańsk

20 czerwca 2023 r.
Zakład Kulturalny
19:00 „Kelega Mela Gibsona”
Spektaki i rozmowa pospektaklowa

21 czerwca 2023 r.
Oliwski Ratusz Kultury
10:00 Pokazy filmowe spektakli
„Dom na granicy”
„Zapiski oficera Armii Czerwonej”
„Na wileńskiej ulicy”
Zakład Kulturalny
19:00 „Nielznaną”
Spektaki i rozmowa pospektaklowa

Organizator: Fundacja PomysłOdalnia
Partner: Instytut Teatralny
Patronat medialny: e-teatr.pl, Radio Gdańsk, Gazeta Świętojerska

Organizator: Fundacja PomysłOdalnia
Partner: Instytut Teatralny
Patronat medialny: e-teatr.pl, KULTURA, Gazeta Świętojerska

Efekty jakościowe

- ✓ Ożywienie „tematu”, wprowadzenie do narracji różnych podmiotów (zainteresowanie rośnie nie tylko w Polsce)
- ✓ Entuzjazm wielu adresatów
- ✓ Powstanie miejsca dedykowanego fenomenowi nieopisanemu
- ✓ Całościowa koncepcja mechanizmu wsparcia i rozwoju opartego na koordynatorze z sektora NGO (Fundacja PomysłOdalnia) i subsydiarności (nie tylko realizacja dyrektywy UE, ale zdecydowanie większe możliwości formalne i praktyczne)

Efekty ilościowe

- ✓ Kilkaset kontaktów z osobami tworzącymi teatr polski poza Polską, sympatykami i potencjalnymi sprzymierzeńcami
- ✓ Dziewięć wizyt studyjnych (Litwa, Ukraina, Włochy, Czechy, Szwecja, Holandia, Kanada, USA, Wielka Brytania)
- ✓ Trzy premiery (Wilno, Cieszyn, Lago di Patria)
- ✓ Setki wpisów, zdjęć, filmów na nowych stronach poświęconych teatrowi polskiemu poza Polską

Wydarzenia

Status zawodowego teatru dla Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie

26 maja 2023 r. decyzją Ministra Kultury Republiki Litewskiej Simonasa Kairysa, **Polskiemu Teatrowi „Studio” w Wilnie przyznano status zawodowego teatru.**

Edward Kiejzik: „Jako przedstawiciele sztuki zawodowej mamy prawo do udziału w podziale środków na działania kulturalne. Możemy brać udział w konkursach organizowanych przez ministerstwo kultury, aby pozyskać środki na utrzymanie siedziby, rekompensatę wydatków na administrację, wynajem pomieszczeń, w tym sal teatralnych. Nie jesteśmy teatrem państwowym czy samorządowym, a pozostajemy w grupie teatrów prywatnych. Nie ma jednak gwarancji otrzymania takiego dofinansowania. Najpierw trzeba własne środki wydać, by ubiegać się o dofinansowanie. Na pewno pozostaniemy przy dramaturgii polskiej. Będziemy pracowali z dziećmi i młodzieżą, pozostaniemy wierni tematyce patriotycznej, nie tej wyłącznie rocznicowej. Będziemy dalej zajmować się edukacją patriotyczną i dbać o poprawne rozumienie historii Polski. Nie pozwolimy, by język polski był wypaczony i aby odbywała się praca dywersyjna w szkołach polskich”.

Jak się więc okazuje, zawodowy status to pierwszy krok na długiej drodze do zinstytucjonalizowania teatru. Edward Kiejzik podkreślił, że chcieliby podlegać litewskiemu ministerstwu kultury i do tego będą jako teatr dążyć. Status teatru zawodowego pozwala na uczestnictwo w litewskich festiwalach. Ponadto, zwracając się z prośbą do ministerstwa dotyczącą możliwości skorzystania z infrastruktury państwowych teatrów, można otrzymać taką pomoc. Status zobowiązuje teatr niekoniecznie do grania po litewsku, ale do przygotowania napisów w języku dla odbiorcy litewskojęzycznego.

V Kongres Teatrów Polskich w Chicago

Jubileuszowe, czterodniowe wydarzenie (21-24 września) rozpoczęło się od uroczystego otwarcia wystawy „Krótko na styku” w Dwell Studio prowadzonym przez Marię i Grega Grzywaczów. V edycji Kongresu towarzyszyły warsztaty teatralne z Beatą Fudalej, dwukrotna inscenizacja w gościnnych progach PaSO Music Academy widowiska słowno-muzycznego „Na wileńskiej ulicy” Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie, panel dyskusyjny z udziałem liderów i członków tego teatru w temacie przepisu na teatr. Kongres zakończyła gala w Muzeum Polskim w Chicago, którą poprowadzili Agata Paleczny i Andrzej Krukowski. W pierwszej części dokonano przeglądu sezonu teatralnego w Chicago. Ośmioro liderów aktywnych, polonijnych teatrów przedstawiło pokrótce wizytówkę swego teatru, podsumowało rok artystyczny i zaprezentowało plany na najbliższy okres. Na gali zaprezentowały się: Amatorski Teatr im. Józefa Pitoraka przy Kole Bukowina Tatrzańska w Chicago, Telewizja Ojtam Ojtam, Warsztaty Teatralne Little Stars, Teatr przy Stoliku im. Alicji Szymankiewicz, Teatr Ad Hoc, Live Theater Production, Teatr na Boku i Teatr Nasz z Chicago. Obecne były także przedstawicielki Teatru Polskiego Radia w Chicago (Ewa Figurski i Małgorzata Błaszczak).

[Playlista V Kongresu Teatrów Polskich w Chicago](#)

Gala V Kongresu Teatrów Polskich w Chicago, foto: Magdalena Olszewska

Wilno w Chicago

Niezaprzeczalną atrakcją jubileuszowego Kongresu był występ Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie, który przedstawił dwukrotnie „Na wileńskiej ulicy”, spektakl składający się z piosenek, wierszy i opowieści z dawnego Wilna. Prezentacja spotkała się z bardzo dobrym przyjęciem, owacje na stojąco nagrodziły oba występy. Występ Polskiego Teatru „Studio” potwierdził, że sentyment za dawnym

Wilnem i za Kresami jest ponadczasowy. Wzruszenie towarzyszyło widzom przez cały przebieg, furorę zrobiły śpiewające Justyna Stankiewicz i Ewa Rawłuszewicz.

Po pokazie spektaklu Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie pt. „Na wileńskiej ulicy” w Chicago. Foto: Teatr Nasz w Chicago

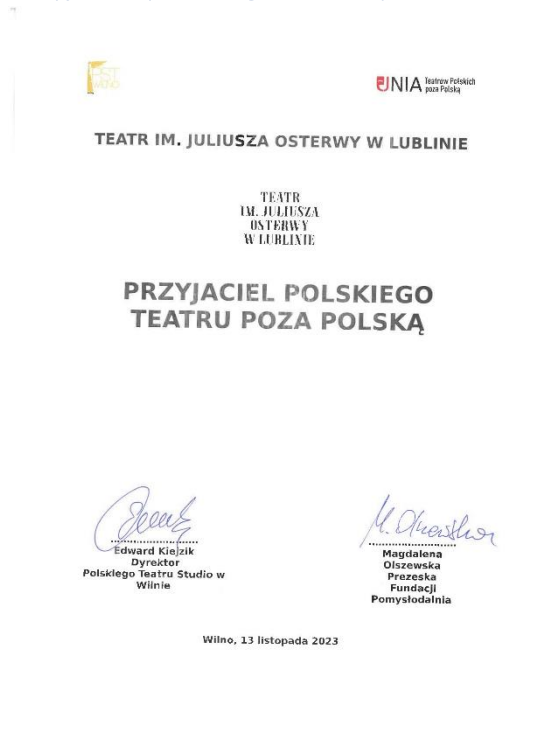
Chicago w Wilnie

W listopadzie doszło do symbolicznej rewizyty. Na XI Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym „Wileńskie Spotkania Sceny Polskiej” (8-14 listopada), którego organizatorem jest Polski Teatr „Studio” w Wilnie, wystąpił Teatr Nasz z Chicago. Widzowie zobaczyli „Kwartet dla czterech aktorów” Bogusława Schaeffera (wykonywany w jęz. ang.) oraz „Bal w operze” Juliana Tuwima – oba spektakle w reżyserii Andrzeja Krukowskiego.

Po pokazie spektaklu „Bal w Operze” w Teatrze Starym w Wilnie (daw. Teatrze na Pohulance).
Foto: Dwell Studio Chicago/Teatr Nasz w Chicago

Przyjaciel polskiego teatru poza Polską

26 sierpnia 2023 r. Redbad Klynstra-Komarnicki, dyrektor Teatru im. Juliusza Osterwy w Lublinie oraz Edward Kiejzik, dyrektor Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie oficjalnie podpisali porozumienia o współpracy artystycznej, kulturalnej i edukacyjnej. W ramach umowy planowana jest m.in. koprodukcja spektaklu. To pierwszy, tak konkretny efekt akcji „Przyjaciel polskiego teatru poza Polską”, co zostało uhonorowane symbolicznym tytułem Przyjaciela polskiego teatru poza Polską. Uroczystość wręczenia dyplomu miała miejsce podczas finału XI Wileńskich Spotkań Sceny Polskiej.

Teatr polski poza Polską w Polsce

Fundacja Pomysłodalnia, rozszerzając misję wspierania teatrów polskich poza Macierzą, zrealizowała pierwszą odsłonę trzyletniego projektu „Teatr polski poza Polską w Polsce” finansowanego przez MKiDN. Jako pierwszy zaproszony został Polski Teatr „Studio” działający w Wilnie od 63 lat. W ramach działań (19-21 czerwca, Warszawa, Gdańsk) odbyły się m.in.: pokazy trzech spektakli, debata, prezentacja filmowych zapisów spektakli, a także rozmowy pospektaklowe z udziałem realizatorów i publiczności. W przyjaznych okolicznościach Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, Oliwskiego Ratusza Kultury oraz Zakładu Kulturalnego w Gdańsku widzowie i teatralnicy mieli niebywałą okazję zapoznania się z bogatym dorobkiem PTS, który celebrował niedawne otrzymanie statusu teatru zawodowego. Obejrzano: „Noc Helvera” w reż. J. Vaitkusa, „Kolegę Mela Gibsona” w reż. S. Gaudyna, „(Nie)znaną” w reż. L. Kiejzik, jak również telewizyjne adaptacje: „Dom na granicy” (reż. E. Kiejzik, D. Pawelec), „Zapiski oficera Armii Czerwonej” (reż. S. Gaudyna), „Na wileńskiej ulicy” (reż. L. Kiejzik).

Konferencja „Teatr polski poza granicami: kultura, tożsamość i wspólnota”, Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, 26-27 września 2023 r.

W ciągu dwóch dni prelekcji rozmawiano o problemach twórców teatrów polskich działających poza krajem oraz podjęto próbę diagnozy tego wyjątkowego i ważnego – zarówno pod względem artystycznym, jak i społecznym – zjawiska

Polskie zespoły teatralne – amatorskie i zawodowe – rozszarpane są dosłownie po całym świecie. Stanowią one częstokroć nieznaną i nieopisaną fenomen, a także nie do końca wykorzystany potencjał mogący pomóc w budowaniu opowieści o Polsce, jej kulturze, unikatowym doświadczeniu. Wśród zaproszonych gości znaleźli się twórcy od lat pracujący ze środowiskami polonijnymi:

Agata Pilitowska – Teatr Polski / Salon Poezji, Muzyki i Teatru w Toronto

Zbigniew Chrzanowski – wieloletni dyrektor Polskiego Teatru Ludowego we Lwowie

Zofia Delest – założycielka teatru migranckiego w Brunszwiku

Iwona Załuska – sekretarz literacka Sceny Polskiej.UK w Londynie

Edward Kiejzik – twórca i dyrektor Polskiego Teatru Studio w Wilnie

Bogdan Kokotek – dyrektor Sceny Polskiej Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

W sesji wzięli także udział badacze i przedstawiciele instytucji wspierających teatr polski poza krajem: prof. Karolina Prykowska-Michalak (Uniwersytet Łódzki), Jadwiga Majewska (Instytut Teatralny), Sylwester Biraga (Teatr Druga Strefa), Piotr Dzięwoński (Instytut Teatralny), Magdalena Olszewska i Piotr Wyszomirski (Fundacja Pomysłodalia).

[Playlista z Konferencji „Teatr polski poza granicami: kultura, tożsamość i wspólnota”](#)

II Zjazd Unii Teatrów Polskich poza Polską

W dniach 10-12 listopada w Wilnie, podczas XI Wileńskich Spotkań Sceny Polskiej, odbyły się trzy specjalistyczne warsztaty oraz dyskusja członków Unii Teatrów Polskich poza Polską w ramach II Zjazdu. Uczestniczyli w nich Polacy prowadzący działalność teatralną na Litwie (Wilno), w Ukrainie (Lwów), USA (Chicago), Czechach (Wędrzynia), Wielkiej Brytanii (Londyn, Edynburg), w Niemczech (Brunszwik) oraz w Polsce. Obecni byli przedstawiciele Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, dyrektor Elżbieta Wrotnowska-Gmyz oraz wicedyrektor Jarosław Cymerman.

Tegoroczne propozycje warsztatów prowadzonych przez specjalistów skupiły się wokół zagadnień emisji głosu i świadomego kształtowania ruchu na scenie oraz praw autorskich i profesjonalnego pozyskiwania widza.

Chórmistrzyni Agnieszka Szydłowska skupiła się na pracy nad emisją głosu, kształtowaniu jego nośności za pomocą dykcji, artykulacji, pracy oddechowej. Nacisk został położony na otwartość postawy, poczucie całego ciała jako nośnika głosu. Praca zespołowa wydobyla harmonie uwolnione z wyobraźni. Efektem końcowym była piosenka o wolności, która otworzyła dyskusję 11 listopada podczas II Zjazdu UTPpP.

Monika Leśko-Mikołajczyk wykorzystała podczas warsztatów elementy dynamiki, plastyki ruchu. Skupiła się na pracy z partnerem i przestrzenią, zwiększeniu świadomości ciała i pracy w grupie. Było też miejsce na improwizację twórczą. Efektem końcowym była plastyczna w formie i sugestywna w odbiorze etiuda ruchowa w wykonaniu uczestników zajęć.

Warsztaty z Mateuszem Gigiewiczem miały na celu przybliżenie najważniejszych zagadnień związanych z marketingiem i promocją wydarzeń kulturalnych tym osobom, które w swojej codziennej pracy mierzą się z wieloma problemami związanymi z pozyskiwaniem widza. Prowadzący przybliżył również zagadnienia związane z pozyskiwaniem i respektowaniem prawa autorskiego.

Uczestniczki i uczestnik warsztatu „Głos na scenie” prowadzonego przez Agnieszkę Szydłowską. Foto: Magdalena Olszewska

Dyskusja podczas II Zjazdu UTPpP toczyła się wokół czterech zagadnień: zagrożeń związanych z funkcjonowaniem teatrów poza Macierzą, określeniu potencjału materialnego i niematerialnego, wypracowaniu wspólnej wizji działań, określeniu charakteru możliwego wsparcia. Celem dyskusji było rozpoznanie problemów, jakie stoją przed teatrem poza Polską, określenie spektrum możliwości – w celu stworzenia stabilnego, transparentnego mechanizmu wsparcia, który pozwoli uratować i rozwijać niezwykle fenomen, jakim jest aktywność teatralna Polaków poza Macierzą.

Jarosław Cymerman powiedział: „Potencjał to przede wszystkim siła tradycji. Wilno i Lwów to najsilniejsze ośrodki życia teatralnego w historii. Bogusławski, Osterwa, Zelwerowicz, Zapolska, Fredro – to oczywisty potencjał tradycji wskazujący na ważność tego obszaru. Kolejny rodzaj potencjału, to oczywiście Polacy mieszkający poza granicami. Problem jest zapewne z wizją. Podstawowy punkt to kultywowanie polskiego słowa, a teatr to najlepsze narzędzie, aby w najlepszym możliwym kształcie, wśród Polaków, którzy na co dzień nie używają najczęściej języka polskiego, np. w miejscach pracy, przestrzeni publicznej, czasami niestety w domach – kształcić ich język. Tu pojawia się pytanie: w jakim stopniu ten teatr powinien być narzędziem promocji kultury polskiej i w jaki sposób. Użycie języka lokalnego jest jak najbardziej uzasadnione i to się dzieje samo. Trzeba to jednak wyważyć, bo nie jest wskazana skrajność – ani ortodoksyjne odrzucanie komunikowania się ze środowiskiem, w jakim Polacy żyją na co dzień, ani wyłącznie promocja. Warto być otwartym. Idealna sytuacja to ta, kiedy np. Amerykanin po obejrzeniu np. sztuki Bogusława Schaeffera po polsku będzie chciał go wystawić po angielsku. (...) Nie wydaje mi się, że uda się nam stworzyć jeden model funkcjonowania polskiego teatru poza Polską, chociażby ze względu na odmienną specyfikę każdego. Ważne, abyśmy przy wielości wariantów wyznaczyli sobie jeden cel. Zagrożeń jest bardzo dużo, np. wewnętrzne

konflikty, możliwość zamknięcia się we własnej bańce albo rozmycie się, stereotypy. Trzeba szukać balansu. Idealne miejsce to taki ośrodek polski, do którego przyjdą Polacy, żeby poczuć się trochę jak w kraju, ale też przyjdą ich znajomi, którzy zobaczą, że Polacy to bardzo fajni ludzie, że ich kultura jest ciekawa, a nawet sięgną do tłumaczeń naszej literatury. Musimy ponad podziałami wypracować narzędzie stałego wspierania tego zjawiska”.

Inicjatywa powołania do życia Unii Teatrów Polskich poza Polską powstała w 2021 r. jako koncepcja Fundacji Pomysłodalnia. Jednym z sygnatariuszy Unii jest Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, który został głównym Partnerem programu Teatr Polski poza Polską realizowanego przez Fundację. W ramach partnerstwa Instytut, dzięki wsparciu ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, dofinansował część działań, bez których program nie mógłby powstać i się rozwijać, jak: stworzenie i prowadzenie strony www programu, Zjazdu Unii podczas festiwalu teatralnych w Wilnie (2022 MonoWschód, 2023 XI Wileńskie Spotkania Sceny Polskiej) oraz wizyty studyjne (w roku 2022).

Deklaracja Unii

Opinie uczestniczek warsztatów Unii teatrów polskich poza Polską zorganizowanych przez Fundację Pomysłodalnia na XI Wileńskich Spotkaniach Sceny Polskiej (10-12 listopada 2023 r.)

Warsztaty specjalistyczne dla uczestników Zjazdu Unii Teatrów Polskich poza Polską z pewnością bardzo wzbogacają jego ofertę programową. Poza pogłębieniem czy zdobyciem (w zależności od uczestnika) wybranych umiejętności stanowią wspaniałą platformę do wymiany doświadczeń i wiedzy. Są miejscem spotkania twórców z różnych dziedzin, dając im pole do praktycznego i teoretycznego dialogu. Poza byciem działaniem twórczym sensu stricto stanowią również ciekawą, kreatywną formę integracji uczestników.

Patrycja Zajęc, Teatr Lustro Sceny (Edynburg)

Możliwość uczestniczenia w warsztatach specjalistycznych organizowanych dla uczestników Zjazdu Unii Teatrów Polskich poza Polską jest dla mnie kluczowa. Odgrywa ogromną rolę i daje możliwość pracowania z mistrzami i rozwijania swojego warsztatu pod ich okiem. Bardzo doceniam ten fakt i zawsze, z ogromną wręcz ekscytacją ich czekam i biorę czynny udział. Dla mnie, jako aktorki, jest to nie tylko możliwość doskonalenia siebie na tej płaszczyźnie, lecz również odkrywanie w sobie nowych umiejętności. Kolejnym bardzo ważnym aspektem jest możliwość rozwijania swojej wiedzy teoretycznej podczas organizowanych przez UNIĘ warsztatów. Poruszane tematy z zakresu m.in. marketingu czy mediów społecznościowych, są niezwykle istotnie do rozwijania struktur teatralnych i lepszego ich funkcjonowania. Często dostęp do tego rodzaju wiedzy jest powierzchowny, a dzięki warsztatom otrzymujemy ogromne wsparcie.

Dorota Górczyńska-Bacik, Teatr Katharsis (Londyn)

Wisienką na torcie tegorocznego festiwalu w Wilnie były warsztaty teatralne prowadzone przez chórmistrznię Teatru Muzycznego z Gdyni p. Agnieszkę Szydłowską. Podczas tętniącego niesamowitą energią szkolenia, Agnieszka udzieliła nam wielu drogocennych wskazówek oraz porad dotyczących emisji głosu. To właśnie dzięki takim inicjatywom my, artyści, mamy możliwość doskonalić i szlifować nasz warsztat, za co jesteśmy bardzo wdzięczni organizatorom.

Małgorzata Duch, Teatr Nasz Chicago

Uczestniczki i uczestnik warsztatu „Ruch na scenie” na scenie” prowadzonego przez Monikę Leśko-Mikołajczyk.
Foto: Magdalena Olszewska

TVP Wilno

W kategoriach wydarzenia można także traktować działalność TVP Wilno, jedynej filii polskiej telewizji publicznej poza granicami dedykowanej polskiej mniejszości narodowej. Stacja powstała w roku 2019 i szczególnie wspiera inicjatywy kulturalne, czego najlepszym przykładem jest rejestracja w formacie Teatru Telewizji spektakli Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie. Do tej pory zarejestrowano osiem spektakli, ostatnim była „Noc Helvera” Ingmara Villqista, której premiera miała miejsce na scenie Starego Teatru w Wilnie (d. Teatru na Pohulance) w kwietniu br.

Premiery 2023

Odnotowano 29 premier spektakli. 8 w Czechach, 7 w Wielkiej Brytanii, 6 na Litwie, 3 w USA, 2 w Australii, 1 we Francji, 1 w Szwecji, 1 w Ukrainie. Odbyły się też dwa Salony Poezji poświęcone twórczości Wisławy Szymborskiej. Agata Pilitowska, czyli Salon Poezji, Muzyki i Teatru w Toronto oraz POEMA Stichting Podium & Maatschappij w Amsterdamie wzięły na warsztat dorobek polskiej noblistki.

Australia

Tytuł: **Pierwsza lepsza, czyli nauka zbawienna / Świeczka zgasła**

Termin premiery: 23 września

Teatr: Polski Teatr Stary w Adelajdzie

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Legenda o Smoku Wawelskim**

Termin premiery: 28 października

Teatr: Scena 98 w Perth

[Czytaj więcej](#)

Czechy

Tytuł: **Żołnierz królowej Madagaskaru**

Termin premiery: 7 stycznia

Teatr: Scena Polska Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

Autor: Stanisław Dobrzański

Reżyseria, scenografia: Adam Sroka

Kostiumy: Magdalena Kut

Aranżacje i korepetycje muzyczne: Tomasz Pala

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Miarka za miarkę**

Termin premiery: 11 marca

Teatr: Scena Polska Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

Reżyseria i opracowanie: Bogdan Kokotek

Autor: W. Szekspir

Tłumaczenie: Piotr Kamiński

Scenografia i kostiumy: Krzysztof Małachowski

Muzyka: Zbigniew Siwek

Choreografia: Katarzyna Anna Małachowska

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Czekoladki**

Termin premiery: 1 kwietnia

Teatr: Teatr im. Jerzego Cieniąły w Wędryni

Reżyseria: Janusz Ondraszek

Autor: Bożena Kupis-Kucharska

Scenariusz: Bożena Kupis-Kucharska

Muzyka: Andrzej Macoszek

Światło: Mariusz Czader

Dźwięk: Czesław Branny

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Opowieści o zwyczajnym szaleństwie**

Termin premiery: 6 maja

Teatr: Scena Polska Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

Reżyseria: Katarzyna Deszcz

Autor: Peter Zelenka

Scenografia: Katarzyna Deszcz

Przekład Krystyna Krauze

Scenografia i kostiumy: Andrzej Sadowski

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Tkaczka chmur**

Termin premiery: 19 maja

Teatr: Scena Bajka przy Scenie Polskiej Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

Reżyseria: Dora Bouzková

Autor: Katarzyna Jackowska-Enemuo

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Księżniczka na opak wywrócona**

Termin premiery: 24 czerwca

Teatr: Scena Polska Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

Reżyseria i wybór muzyki: Julia Mark

Autor: Calderon

Imitacja: Jarosław Marek Rymkiewicz

Kostiumy i scenografia Katarzyna Sobolewska

Wideo i oświetlenie Tomasz Schaefer

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Ballada dla bandyty**

Termin premiery: 7 października

Teatr: Scena Polska Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

Reżyseria: Petr Kracik

Autor: Ivan Olbracht

Tłumaczenie: Renata Putzlacher

Scenografia: Jaroslav Milfajt

Kostiumy: Alena Schäferová

Współpraca muzyczna: Petr Hromádka

Współpraca choreograficzna: Gabriela Klusáková

Korepetycje muzyczne: Andrzej Molin

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Opowieści indiańskiej babci**

Termin premiery: 21 października

Teatr: Scena Bajka przy Scenie Polskiej Teatru Cieszyńskiego w Czeskim Cieszynie

Reżyseria: Vít Brukner

Autor: Vít Brukner

Scenografia: Jakub Šulík

Muzyka: Jakub Šulík

Fotografie: Olga Zmelíková

Wykonanie lalek: Pavel Skorkovský

Kostiumy lalek: Ivana Kolondrová

Światło: Roman Mračna

Dźwięk: Vojtěch Chobot

[Czytaj więcej](#)

Ciekawostka:

Na stronach Teatru Cieszyńskiego przy każdym spektaklu Sceny Bajki są dostępne karty pracy dla nauczycieli, które można wykorzystać do pracy z uczniami po obejrzeniu spektaklu. „W zależności od spektaklu na stronach teatru pojawiają się albo gry i kolorowanki dla dzieci, albo materiały, dzięki któremu nauczyciele mogą pogłębić świadomość dotyczącą tematu spektaklu i poszerzyć doświadczenie dzieci. Są to materiały, dzięki którym nauczyciele mogą poprowadzić w szkole warsztat” – mówi Lena Pešák, kierowniczka literacka Sceny Bajka. Karta pracy do „Opowieści indiańskiej babci” zawiera ćwiczenia sensoryczne wykorzystujące naturalne materiały. Ćwiczenia poszerzają wyobraźnię dzieci, uwrażliwiają na przyrodę i wyciszają. [Karta pracy do tego spektaklu](#)

Wielka Brytania

Tytuł: **Powtórka z Czerwonego Kapturka**

Termin premiery: 4 marca

Teatr: Teatr POSK Dzieciom

Reżyseria: Sławomir Gaudyn

Autor: Andrzej Stalony-Dobrzański

Muzyka: Jacek Chrobak

Projekt scenografii i kostiumów: Weronika Krupa

Choreografia: Dariusz Brojek

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Nowe szaty króla**

Termin premiery: 18 marca

Teatr: Teatr Syrena

Reżyseria: Aleksander Maliszewski

Autor: H. Ch. Andersen

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Ścielę wieczne łożo**

Termin premiery: 19 marca

Teatr: Scena Polska.UK

Reżyseria: Helena Kaut-Howson

Autor: Marek Otwinowski

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Ballady & romanse – Tryptyk kobiecy**

Termin premiery: 22 kwietnia

Teatr: Teatru Lustru Sceny/The Mirror of Stage

Opracowanie i wykonanie: Patrycja Zając

Autor: Adam Mickiewicz

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Tuim wspaniały i niepoprawny. Kabaret**

Termin premiery: 13 października

Teatr: Scena Polska.UK

Reżyseria i scenariusz: Helena Kaut-Howson

Autor: Julian Tuwim

Współpraca dramaturgiczna: Iwona Załuska

Scenografia: Beata Barton-Chapple

Kompozycje i aranżacja: Daniel Łuszczki w wykonaniu zespołu muzycznego pod jego kier.

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Księżniczka na ziarnku grochu**

Termin premiery: 5 listopada

Teatr: Teatr POSK Dzieciom

Reżyseria: Sławomir Gaudyn

Autor: H. Ch. Andresen

Scenariusz: Przemysław Tejkowski

Muzyka: Jacek Chrobak

Choreografia: Dariusz Brojek

[Czytaj więcej](#)

Litwa

Tytuł: **Noc Helvera**

Termin premiery: 25 kwietnia

Teatr: Polski Teatr „Studio” w Wilnie

Reżyseria: Jonas Vaitkus

Autor: Ingmar Villqist

Scenografia/Kostiumy: Jonas Arčikauskas

Muzyka: Linas Rimša

Plakat: Krzysztof Motyka

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Robczik**

Termin premiery: 10 maja

Teatr: Polski Teatr w Wilnie

Reżyseria: Bożena Sosnowska

Autor: Bartosz Połowski

Kierownik artystyczna: Irena Litwinowicz

Scenografia: Rafał Piesliak

Kostiumy: Ewa Baliul

Muzyka: Ernest Tylingo

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Ordonówna**

Termin premiery: 16 maja

Teatr: Polski Teatr „Studio” w Wilnie

Reżyseria: Lila Kiejzik

Autor: Sławomir Gaudyn

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Spowiedź**

Termin premiery: 3 września

Teatr: Polski Teatr w Wilnie

Reżyseria: Bożena Sosnowska, Tomasz Matuiz

Autor: spektakl inspirowany utworem Jana Wilkowskiego „Spowiedź w drewnie”

Kostiumy, muzyka, plakat, scenografia wykonane przez uczestników projektu „Akademia Teatralna”
pod nadzorem: Ewy Baliul, Ernesta Tylingi, Daniela Samulewicza i Rafała Piesliaka

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Pan Jowialski**

Termin premiery: 19 listopada

Teatr: Polski Teatr w Wilnie

Reżyseria i adaptacja: Inka Dowlasz

Autor: Aleksander Fredro

Współpraca reżyserska: Irena Litwinowicz

Scenografia: Rafał Piesliak

Muzyka: Mariusz Czarnecki

Efekty dźwiękowe: Andrzej Kaczmarczyk

Choreografia: Tatiana Siedunowa

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **W podróży z Matejką**

Termin premiery: 6 grudnia

Teatr: Polski Teatr „Studio” w Wilnie

Reżyseria: Lila Kiejzik
Scenariusz: Ilona Lewandowska

Stany Zjednoczone

Tytuł: **Gąska**

Termin premiery: 24 marca

Teatr: Teatr Nasz w Chicago

Reżyseria: Andrzej Krukowski

Autor: Nikolaï Kolada

Przekład: Jerzy Czech

Asystent reżysera: Aldona Olchowska

Scenografia: Andrzej Krukowski

Charakteryzacja: Anna Chiliński

Projekt plakatu: Andrzej Krukowski,

Grafika: Lilianna Totten

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Ten zapach miał kolor niebieski**

Termin premiery: 5 maja

Teatr: Teatr Nasz w Chicago

Reżyseria: Andrzej Krukowski

Autor: na podstawie książki Grażyny Skoczeń „Ten zapach miał kolor niebieski”

Pomysł realizacyjny, kostiumy, rekwizyty: aktorzy Teatru Nasz

Studio nagrań: Mitch Bochnak

Słowa, kompozycja i nagranie piosenki „Gdybyś znał”: Mitch Bochnak

[Czytaj więcej](#)

Tytuł: **Maria i Magdalena**

Termin premiery: 27 października

Teatr: Theatre and Opera Society „Theos”

Reżyseria i kostiumy: Anna Kuçay i Kasia Drucker

Scenariusz: Anna Kuçay na podstawie książki „Maria i Magdalena” Magdaleny Samozwaniec

Muzyka: Al Werner i Mirosław Kuçay

Światło i dźwięk: Krzysztof Bućko

[Czytaj więcej](#)

Ukraina

Tytuł: **Kartoteka**

Termin premiery: 30 maja

Teatr: Polski Teatr Ludowy we Lwowie

Dramaturgia, reżyseria i scenografia: Zbigniew Chrzanowski:

Autor: Tadeusz Różewicz

[Czytaj więcej](#)

Szwecja

Tytuł: **Ania z Zielonego Wzgórza**

Termin premiery: 3 grudnia

Teatr: Polskie Towarzystwo Teatralne w Szwecji

Reżyseria: Reżyseria: Ewa Nordin

Autor: Lucy Maud Montgomery, Lisa Moore

Francja

Tytuł: **Ślub**

Termin premiery: 25 czerwca

Teatr: Grupa teatralna APGEF

Reżyseria i adaptacja: Maja Saraczyńska

Autor: Witold Gombrowicz

[Czytaj więcej](#)

Festiwale

XI edycja Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „Wileńskie Spotkania Sceny Polskiej” (8-14 listopada)

W tym roku wystąpili artyści: z USA, Anglii, Szkocji, Czech, Ukrainy, Niemiec, Litwy i Polski. To był najdłuższy i najbogatszy w wydarzenia festiwal. 10 pełnoformatowych spektakli teatralnych dla widowni w różnym wieku i o różnych preferencjach. Zobaczyliśmy komedie i tragedie, klasykę i awangardę, propozycje dla dzieci i młodzieży, widowisko multimedialne a także, po raz pierwszy, spektakl w języku angielskim. Po raz pierwszy także pokazom spektakli towarzyszył przegląd filmowy, na który złożyły się zapisy spektakli i film dokumentalny. Tradycyjnie już wieczory teatralne zamykały koncerty, był jazz, recital złożony z klasycznych polskich piosenek i wieczór poetycko-muzyczny. Przedpołudnia były wypełnione warsztatami i dyskusjami, całość wzbogacił kolorami wernisaż wystawy akwareli w nowej siedzibie Galerii „Fojé”. Wzmocniły kresowy sentyment i wzruszyły: spacer teatralnym Wilnem z Mirosławą Naganowicz i wizyty na polskich nekropoliach. Festiwal rozrósł się nie tylko czasowo, bo trwał aż siedem dni, ale także terytorialnie: wydarzenia rozgrywały się w kilkunastu miejscach w sześciu miejscowościach: Wilnie, Nowej Wilejce, Zujunach, Rudominie, Solecznikach i Ejszyszkach. Było odświętnie i radośnie, ale przede wszystkim nadzwyczaj różnorodnie.

Wiceminister kultury i dziedzictwa narodowego RP Wanda Zwinogrodzka, odpowiedzialna w resorcie za teatr, wręczyła medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” – odznaczenia nadawane przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego osobie lub instytucji wyróżniającej się w dziedzinie twórczości artystycznej, działalności kulturalnej lub ochronie kultury i dziedzictwa narodowego. Srebrny medal otrzymała Lila Kiejzik, natomiast brązowy – jej syn i dyrektor Polskiego Teatru „Studio” Edward Kiejzik. Odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej” uhonorowane zostały Jurgita Umaraitė i Alina Masztaler.

**XI MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL TEATRALNY
WILEŃSKIE SPOTKANIA
SCENY POLSKIEJ**

WILNO • TROKI • EJSZYŹSKI • NOWA WILEJKĄ
ZUJUNY • RUDOMINO • SOLECZNIKI

Święto polskiego teatru poza Macierzą

Już po raz jedenasty zapraszamy na najważniejszy festiwal prezentujący zespoły teatralne spoza Macierzy. W tym roku wystąpią artyści z USA, Anglii, Szkocji, Czech, Ukrainy, Niemiec, Litwy i Polski. Tegoroczne święto przypada na czas wyjątkowy, jakim jest dla Polaków dzień 11 listopada.

11 LISTOPADA /sobota/ (Ukraina/Anglia)

9:30 Debata II Zjazdu Unii Teatrów Polskich Poza Polską
-11:30 Dom Kultury Polskiej w Wilnie

12:00 Złożenie kwiatów na cmentarzu na Rossie, udział w ceremonii obchodów Narodowego Święta Niepodległości

13:00 Spacer „Teatralnym Wilnem z Mirosławą Naganowicz”

14:30 Złożenie kwiatów w Polskiej Kwaterze Wojskowej na cmentarzu w Trokach

15:00 Wernisaż wystawy ŚWIAT AKWARELI, Galeria Foje w Trokach

16:30 OBRACHUNKI Z FREDRĄ, Polski Teatr Ludowy we Lwowie

20:30 DOROTA BACIK & REMI JUŚKIEWICZ, 114 DECYBELI CISZY (koncert), restauracja Sakwa, wstęp na zaproszenia

12 LISTOPADA /niedziela/ (Litwa/USA)

10:00 Warsztaty Unii Teatrów Polskich poza Polską
-16:00 Dom Kultury Polskiej w Wilnie

16:00 KANTATA NA CZTERY SKRZYDŁA, Polski Teatr w Wilnie
Centrum Kultury w Solęcznikach, czas trwania: 60’

19:00 BAL W OPERZE, Teatr Nasz w Chicago,
+ rozmowa pospektaklowa
Wileński Teatr Stary (d. Teatr na Pohulance),
spektakl dla widzów w wieku 16+, czas trwania: 80’

13 LISTOPADA /poniedziałek/ (Polska/Niemcy)

10:00 BĘDZIE DOBRZE (bajka), Fundacja Pomysłodnia (Polska)

13:00 Dom Kultury Polskiej, czas trwania: 45’

12:00 RZEŹ W JĘZYKU ESPERANTO. EUROPA. POSTPAMIĘĆ
Off Theater Zigarre (Niemcy)
Gimnazjum w Zujunach, czas trwania: 45’

19:30 ZAKOCHANE W POLSCE, Lubelskie Centrum Konferencyjne i Teatr im. Juliusza Osterwy w Lublinie
+ rozmowa pospektaklowa / Wileński Teatr Stary (d. Teatr na Pohulance), czas trwania: 85’

14 LISTOPADA /wtorek/

10:00 Projekcje filmowe:
13:00 DOM NA GRANICY
PORTRÉT – LILA KIEJZIK
Sala filmowa Litewskiej Akademii Muzyki i Teatru w Wilnie

PROGRAM FESTIWALU

8 LISTOPADA /środa/

18:00 Projekcje filmowe:
POWTÓRKA Z CZERWONEGO KAPTURKA - bajka
DOM NA GRANICY, Centrum Kultury w Zujunach

9 LISTOPADA /czwartek/ Szkocja, Litwa

17:00 ŚWIECZKA ZGASŁA, Teatr Lustro Sceny (Szkocja)
Centrum Kultury w Nowej Wilejce, czas trwania: 60’

19:00 Otwarcie festiwalu
NOC HELVERA, Polski Teatr „Studio” w Wilnie
Wileński Teatr Stary (d. Teatr na Pohulance), czas trwania: 85’

21:30 RAFAŁ JACKIEWICZ & EDGAR SABILO JAZZ DUO (Polska/Litwa)
koncert / restauracja Sakwa, wstęp na zaproszenia

10 LISTOPADA /piątek/ (Czechy/USA/Polska)

10:00 Warsztaty Unii Teatrów Polskich Poza Polską
-15:00 Dom Kultury Polskiej w Wilnie

18:00 CZEKOLADKI, Teatr im. J. Cieniasty w Wędrynie (Czechy),
Centrum Kultury w Zujunach, czas trwania: 80’

19:00 KWARTET DLA CZTERECH AKTORÓW, Teatr Nasz w Chicago
+ rozmowa pospektaklowa / Dom Kultury Polskiej w Wilnie
spektakl w jęz. ang. (bez napisów), czas trwania: 60’

21:00 STANLEY ŁOPUSZYŃSKI & DOROTA SACEWICZ (Polska)
Koncert polski / restauracja Pan Tadeusz w Domu Kultury Polskiej

Foto: Materiały promocyjne organizatora.

XI Wileńskie Spotkania Sceny Polskiej były sukcesem, który krzepi i daje nadzieję na przyszłość. Festiwal udowodnił, że teatr poza Polską nie przenosi podziałów z Macierzy, a łączy w szczytnym celu, jakim jest bez wątpienia uprawianie polskiego teatru poza granicami. Festiwal rozrasta się i staje się festiwalem interdyscyplinarnym z silną dominantą teatralną. Bez cienia przesady można już stwierdzić, że idąc w tym kierunku, festiwal nie tylko potwierdza wyjątkowość na niwie teatralnej, ale staje się najważniejszym polskim wydarzeniem kulturalnym poza Macierzą organizowanym przez Polaków spoza kraju. Trzeba go chronić i rozwijać oraz mocniej wspierać finansowo, bo organizacyjnie zespół kierowany przez Kiejzików może realizować coraz ambitniejsze zadania. Teatr polski poza Polską, dla którego przystanią jest Wilno, to fenomen nieopisany i, niestety, zagrożony. W poczuciu obowiązku i odpowiedzialności powinniśmy zrobić wszystko, by energia zuchwałych entuzjastów nie wygasła...

Teatry i spektakle spoza Polski na XI Wileńskich Spotkaniach Sceny Polskiej: „Świeczka zgasła” Teatru Lustro Sceny (Szkocja), „Noc Helvera” Polskiego Teatru „Studio” w Wilnie, „Czekoladki” Teatru im. J. Cieniasty w Wędrynie (Czechy), „Kwartet dla czterech aktorów” i „Bal w operze” Teatru Naszego w Chicago, „Obrachunki z Fredrą” Polskiego Teatru Ludowego we Lwowie, „Kantata na cztery skrzydła” Polskiego Teatru w Wilnie.

[Playlista: XI Wileńskie Spotkania Sceny Polskiej 8-14/11/23 \(fragmenty spektakli, rozmowy, wydarzenia\)](#)

IV edycja Melpomen w Wędryni (24-26 listopada)

Z historii: w latach 70. zaczęto co roku organizować przegląd małych form scenicznych „Melpomenki”. Spotykały się na nich takie teatry, jak: Teatrzyk ZG, Kabaret Przy Stole, Teatrzyk Bla-Bla-Bla, Teatr im. Majora Szmauza. Ostatnia edycja Melpomenek miała miejsce w 1994 r. Do tradycji powrócono w roku 2014, kolejne edycje przeglądu miały miejsce w latach 2016 i 2018. Obecny przegląd nosi nazwę Melpomeny i jest organizowany w wędryńskiej Czytelnicy przez Teatr im. Jerzego Ciencialy MK PZKO w Wędryni.

Podczas tegorocznej edycji wystąpiły: Zespół Teatralny Miejscowego Koła PZKO Jasienie pokazał sztuki „U dyrektora” i „Nauczycielki”, napisane i wyreżyserowane przez Halinę Ruz; Zespół Teatralny MK PZKO w Milikowie-Centrum, który zaprezentował sztukę „W sieci”, wyreżyserowaną przez Halinę Waclawek; Teatrzyk Sranda-banda z Nawsia pokazał „Zaradnych radnych” Petra Alša w opracowaniu i reżyserii Janusz Heczki; Teatr im. Jerzego Ciencialy zagrał „Czekoladki” na podstawie tekstu Bożeny Kuspis-Drukarskiej; Teatrzyk działający przy Miejscowym Kole PZKO w Nieborach pod kierownictwem Haliny Szczotki wystawił autorską sztukę „Piracka przygoda”. Gościnnie na Zaolzie przyjechał też teatr ze Lwowa ze spektaklem „Nic dwa razy” na podstawie poezji Wisławy Szymborskiej, w reżyserii Zbigniewa Chrzanowskiego.

Festiwal Idy Teatralne (1 marca- 30 maja)

Wiosenny festiwal organizowany od lat przez Polski Teatr „Studio” w Wilnie miał w tym roku wyjątkowy rozmach. Spektakle, koncerty, wystawę i filmy można było obejrzeć od 1 marca do 30 maja w Wilnie, Trokach, Nowej Wilejce, Jaszunach i Nowych Święcianach. Festiwal uświetniły dwie premiery: „Nocy Helvera” i „Ordonównej” wyprodukowane przez gospodarzy festiwalu, którzy zaprosili do udziału w festiwalu m.in. wykonawców z Polski oraz dwa teatry litewskie: Teatr Królewski w Trokach ze spektaklem „Dziwna para” i OKT/ Wileński Teatr ze spektaklem „Sliding Luche” wg Yany Ross w reżyserii Oskarasa Koršunovasa.

PolArt Sydney (27 grudnia 2022 – 6 stycznia 2023)

Jeszcze w 2022 r. rozpoczął się 15. Festiwal PolArt w Australii, który potrwał do 6 stycznia 2023 r. w Sydney. Reklamujący się jako największy festiwal sztuki polskiej poza granicami kraju powrócił po 19 latach do Sydney i w sumie po raz 15. promował wszechstronnie polską sztukę na Antypodach.

Festiwal, który powstał w Sydney pod nazwą ArtPol w 1975 r., był pomysłem Federacji Polek w Australii i Nowej Zelandii, a jego celem było promowanie i przyczynianie się do wielokulturowości obu narodów. Ta naprawdę niezwykła inicjatywa społeczna jednoczy społeczność w całej Australii i Nowej Zelandii, a głównymi wykonawcami i wolontariuszami są polska młodzież z pierwszego, drugiego, trzeciego, a obecnie czwartego pokolenia.

Festiwale PolArt odbywają się co 3-4 lata w stolicach Australii. Odbyły się do tej pory: w Sydney (1975, 1991, 2003), Adelajdzie (1981, 1994, 2009), Brisbane (1988, 2000, 2018), Melbourne (1984, 1997,

2015), Hobart (2006) i Perth (2012). Na przełomie 2024/2025 planowany jest festiwal w Nowej Zelandii.

[Czytaj więcej](#)

Jubileusze

120 lat Teatru im. Jerzego Cieniąły w Wędryni, działającego przy MK PZKO (Miejscowych Kołach Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego)

Janusz Ondraszek: „Nasz teatr istnieje od 120 lat z przerwami na zawieruchy i wojny. Obecnie nasz zespół liczy 40 osób. Dopiero w ostatnich latach zaczął jednak wychodzić na zewnątrz, po wielu latach przerwy. Zawsze mieliśmy swój dom, swoje miejsce, czytelną, szkołę, scenę, teatry młodzieżowe. Teraz, niestety, młodzież po studiach wyjeżdża do Brna, Pragi, do Polski i nie wracają. (...) Proponujemy stronie czeskiej współpracę, żeby korzystali z naszej infrastruktury, co jest dobrze przyjmowane nie tylko przez nich, ale także w Polsce. Ważne jest, aby znaleźć wspólny język”.

[Czytaj więcej](#)

65 lat Polskiego Teatru Ludowego we Lwowie

Polski Teatr Ludowy we Lwowie został założony w 1958 roku z inicjatywy nauczyciela polonisty Piotra Hausvatera. Pierwsze przedstawienie odbyło się 19 kwietnia 1958 r. w Polskiej Szkole Nr 10 we Lwowie. W 1966 r. dyrektorem artystycznym został Zbigniew Chrzanowski. Od 65 lat teatr prezentuje bogaty dorobek ojczyźnej kultury, kontynuując narodową tradycję teatralną. Teatr ma w swoim dorobku około 100 premier i ponad 1 000 występów. Od samego początku wokół niego skupiało się grono inteligencji lwowskiej, amatorów sztuki teatralnej. Teatr współpracował m.in. z: Andrzejem Sewerynem, Bogusławem Kiercem, Jerzym Głybinem, Larysą Kadyrową, Zbigniewem Rymarzem, Sergiuszem Najenką, Stanisławem Melskim, Bogusławą Murzyńską, Piotrem Kondratem, Andrzejem Warcabą. Teatr ma swoją siedzibę w Obwodowym Domu Nauczyciela we Lwowie, dawnym pałacu hrabiów Bielskich, przy ulicy. Kopernika 42.

Z okazji jubileuszu wydano okolicznościowy album „Polski Teatr Ludowy we Lwowie 1958-2023”. Uroczysty wieczór z okazji 65-lecia działalności artystycznej Polskiego Teatru Ludowego we Lwowie odbył się 30 maja na scenie Narodowego Akademickiego Ukraińskiego Dramatycznego Teatru im. Marii Zańkowieckiej, dawnym Teatrze Skarbkowskim. Aktorzy zaprezentowali sztukę Tadeusza Różewicza „Kartoteka”. Na galę przybyli m.in. przedstawiciele departamentu Kultury i Oświaty Lwowskich władz wojewódzkich, przedstawiciele Konsulatu Generalnego RP we Lwowie, polskich organizacji. Wsparcia udzieliły: Konsulat Generalny RP we Lwowie i Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

Foto: Aleksander Kuśnierz

W czasie uroczystej gali w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego medale „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” wręczyła Eliza Dzwonkiewicz, konsul generalna RP we Lwowie. Odznaczenie otrzymał m.in. obecny dyrektor artystyczny Zbigniew Chrzanowski.

W Polsce uroczystości jubileuszowe odbyły się dzięki Instytutowi Teatralnemu im. Zbigniewa Raszewskiego, Fundacji Dziedzictwo i Centrum Kulturalne w Przemysłu – 23 listopada w Centrum Sztuki Współczesnej U-jazdowski. Polski Teatr Ludowy pokazał sztukę Sławomira Mrożka „Na pełnym morzu”. Spektaklowi towarzyszyła wystawa plakatów dokumentujących dorobek teatru.

60 lat Polskiego Teatru w Wilnie

Polski Teatr w Wilnie z okazji jubileuszu 60-lecia zaprosił na premierę przedstawienia Aleksandra Fredry „Pan Jowialski” w reżyserii Inki Dowlasz 19 listopada w Teatrze Starym (daw. Teatrze na Pohulance). Pierwsza, historyczna premiera Polskiego Teatru w Wilnie, „Damy i huzary”, odbyła się 28 stycznia 1965 r. W 1980 r. Teatr otrzymał nazwę Polski Amatorski Zespół Ludowy, w 1990 przyjął nazwę Polski Teatr w Wilnie. W ciągu sześciu dekad działalności zaprezentował 80 premier, ponad 3 tys. przedstawień, brał udział w festiwalach teatralnych na Litwie i za granicą. W repertuarze są dramaty, komedie, bajki i farsy autorów zarówno polskich, jak i litewskich, a także klasyków światowych. Na deskach Polskiego Teatru w Wilnie wystąpiło ponad 300 aktorów. Dziś w jego działalności jest zaangażowanych ok. 30 osób. W tym teatrze swoje pierwsze kroki stawiali m.in. aktorzy pracujący obecnie w Polsce: Joanna Moro, Agata Meilute oraz Jan Dravnel. Podczas wileńskich

uroczystości z okazji Narodowego Święta Niepodległości w 2023 r. teatr został uhonorowany „Odznaką Honorową za Zasługi dla Polonii i Polaków za Granicą”. Wydano okolicznościową publikację „Scenie przypisani. Sześć dekad Polskiego Teatru w Wilnie” autorstwa Henryka Mażula.

30 lat Polskiego Towarzystwa Teatralnego w Szwecji

Polskie Towarzystwo Teatralne w Szwecji zostało założone jesienią 1993 r. przez Ewę Nordin, Marka Terpiłowskiego i Michała Moszkowicza. PTTS działające głównie w Sztokholmie jest organizacją ideową, której celem jest popularyzacja teatru, prowadzenie własnych grup teatralnych oraz organizowanie imprez kulturalnych i rozrywkowych. Uroczysty jubileusz odbył się 21 maja w Teatrze Årsta Folkets Hus.

25 lat Teatru Scena 98 w Perth

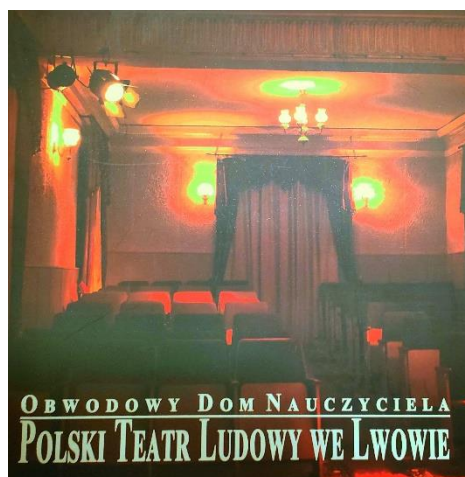

25 lat Teatru Scena 98 w Perth. Foto za FB Teatru

Wydawnictwa

Lwów

Polski Teatr Ludowy we Lwowie wydał okolicznościowy album „Obwodowy Dom Nauczyciela. Polski Teatr Ludowy we Lwowie 1958-2023” pod red. Zbigniewa Chrzanowskiego.

Wilno

Polski Teatr w Wilnie wydał okolicznościową publikację „Scenie przypisani. Sześć dekad Polskiego Teatru w Wilnie” autorstwa Henryka Mażula.

[Strona internetowa](#)

Teatrpozapolska.pl, strona internetowa projektu Teatr polski poza Polską, jest multimedialnym wydawnictwem zawierającym wszechstronne informacje o polskiej aktywności teatralnej poza Macierzą. Łatwo dostępne informacje można znaleźć w zakładkach (m.in. Aktualności, Teatry i Sceny, Ludzie teatru, Festiwale i Nadchodzące, gdzie znajdują się wylistowane chronologicznie premiery wszystkich teatrów). Uzupełnieniem strony www są profile w mediach społecznościowych (grupa na Facebooku i kanał na YouTube), dzięki czemu obserwatorzy mogą na bieżąco śledzić zapisy wydarzeń rejestrowanych przez Fundację Pomysłodalnia (filmy na YouTube) a przedstawiciele teatrów zamieszczają informacje o swoich wydarzeniach. Opłatę roczną za użytkowanie domeny ponosi Fundacja Pomysłodalnia w ramach wkładu własnego.

Mapa

Od sierpnia 2022 r. tworzona jest i stale uzupełniana przez Fundację Pomysłodalnia interaktywna mapa teatrów poza Polską. Pod adresem https://maphub.net/Fundacja_Pomyslodalnia/teatr-polski-pozna-polska znajdują się przypisane miejscu (adres, kontakt, lider, media społecznościowe) teatry z polskim rodowodem działające na całym świecie. Mapa powiązana jest ze stroną teatrpozapolska.pl w zakresie odsyłaczy do profili poszczególnych teatrów. Obecnie mapa odsyła na trzy kontynenty (Europa, Ameryka Północna, Australia), do 13 krajów (Australia, Austria, Czechy, Francja, Holandia, Kanada, Litwa, Niemcy, Słowacja, Szwecja, Ukraina, USA, Wielka Brytania, Włochy). Do tej pory udało się wpisać na mapę 43 teatry i grupy teatralne.

Opłatę roczną subskrypcyjną ponosi Fundacja Pomysłodalnia w ramach wkładu własnego.

Rekomendacje

Obserwując rozrastającą się bazę teatrów, twórców i spektakli, można bez cienia przesady stwierdzić, że mamy do czynienia z fenomenem dotychczas nieopisanym, ale i zagrożonym. Wielki potencjał idei zasługuje na stałą, standaryzowaną informację, promocję i wsparcie. Warto wypracować stały mechanizm, którego fundamentami mogą być różne instytucje (m.in. agendy rządowe, samorządowe, teatry publiczne), bo zadań do wykonania jest wiele. Najważniejsze z nich to m.in.:

- ✓ czytelny i transparentny mechanizm finansowania inicjatyw,
- ✓ zapewnienie podstawowych warunków do funkcjonowania teatrów bezdomnych,
- ✓ dywersyfikacja źródeł pozyskiwania środków,
- ✓ podnoszenie kompetencji artystycznych i kulturalnych (warsztaty, master class, wizyty studyjne),
- ✓ podnoszenie kompetencji zarządczych, w tym zarządzania ideą,
- ✓ tworzenie standardów na wszystkich poziomach (produkcja, informacja, promocja),
- ✓ przekształcenie projektu „Teatr polski poza Polską” w program.

O potrzebie takich działań świadczy również duże zainteresowanie teatralników spoza Macierzy, którzy z radością i wdzięcznością reagują na zainteresowanie, jakim są obdarzani poprzez informowanie o ich działaniach. Suma korzyści, która może być uzyskana dzięki programowi Teatr polski poza Polską, powinna być zachętą do podjęcia konkretnych działań.

Opracowali: Magdalena Olszewska i Piotr Wyszomirski, Fundacja Pomysłodalnia
Grudzień 2023

Fundacja Pomysłodalia dla Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego

Fundacja
Pomysłodalia

• + 20^o₂3
:nstitut+eatralny
im. Zbigniewa Raszewskiego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
